

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Herman - KTK

**Az orvos, a jogász, a
közgazdász, a mérnök, a
meteorológus
szemléletmódja a
következtetési statisztika
alkalmazásakor a
hipotézisellenőrzés példáján**

2010, Herman Sándor

Bevezető 1

- **Következtetéses statisztika**
Hipotézisellenőrzés
- **Döntéshozó: Kockázatfelvállalási**
készség képesség
- **Szakterületi különbségek**
  - biometria
  - hitelezési gyakorlat
  - statika
  - igazságszolgáltatás
  - meteorológia

Bevezető 2

- **Elsőfajú hiba**
- **Másodfajú hiba**
- **A tudományterületek sajátosságai**
- **Axiómák – Elmélet – Gyakorlat**
- **Nil nocere – in dubio pro reo**
- **Ne zuhanjon le, ne szakadjon le**
- **Leonardó**

Módszertani háttér

Döntési szituációk

Az ismeretlen valóságban	A döntés során a nullhipotézist	
	Elfogadjuk	Elvetjük
H_0 igaz	<i>Helyes döntés (1-α)</i>	<i>I. fajú hiba (α)</i>
H_0 hamis	<i>II. fajú hiba (β)</i>	<i>Helyes döntés (1- β)</i>

Módszertani háttér

Konfúziós mátrix séma

Valóságos kategória	Modellbesorolás		Összesen
	Jó A	Rossz R	
Jó G	n_{GA}	n_{GR}	n_G
Rossz B	n_{BA}	n_{BR}	n_B
Összesen	n_A	n_R	n

Hiba arány: $(n_{BA} + n_{GR})/n$

Módszertani háttér

Konfúziós mátrix számpélda

Tény- helyzet	Hitelminősítés		Összesen
	Elfogad	Elutasít	
Jó adós	75	5	80
Rossz adós	4	16	20
Összesen	79	21	100

$$\text{Hibaarány: } \frac{5 + 4}{100} = 9\%$$

Bizonytalansági fokozatok 1

- **Árvízi előrejelzés – meteorológia – földrengés-előrejelzés**
- **Agrárium növény – agrárium állat – humánorvoslás**
- **Korlátlan minta – korlátozott nagyminta – gyakori mintakorlát**
- **Búza-búza; sertés-sertés; egér-ember**
- **Növényi génmanipuláció – állatgenetika - humángenetika**

Bizonytalansági fokozatok 2

- **Terápia: fertőzésmentesítés**
  - *Növényzet: tarlóégetés*
  - *Állat: vágóhíd*
  - *Humán: elkülönítés, gyógyítás*

Biometria 1

- H_0 : a kontrollcsoporthoz képest nincs mérhető változás
- H_1 : a kontrollcsoporthoz képest szignifikáns a változás
- H_0 igaz, mert:
  - *Itt*
  - *Most*
  - *Neked nem sikerült H_1 -et bizonyítani*
- A biológiában nincs normalitás!?

Biometria 2

- **Homogenitás – heterogenitás – normalitás**
- **Vérnyomásmérés**
  - *Fehérköpeny hypertónia*
  - *Maszkirozott hypertónia*
  - *Éjszakai hypertónia*
  - *Higanyos – digitális*
  - *Klinikai – önmérés*
  - *24 órás automatikus mérés*

Biometria 3

- **Testméret: Mo-on 35 évvel ezelőtt-most**
  - *Férfi - nő*
  - *Magyar - svéd*
  - *Főváros - vidék*
  - *Bp. központ - peremkerület*
- **Mérési problémák:**
  - *Testsúly urinált?*
  - *Testmagasság: reggel - este*

Biometria 4

- **Nátha: Gyógyszer 95 % hatásfok**
- **Gyermekebénulás: USA 2 millió oltás**
  - ***A, C1 100% hatásfok 7- 13 halál***
  - ***B, C10 85% hatásfok 0 halál***

Hitelezés: Egy ker. bank

- **Kisvállalkozás:**
  - *létszám szerint 88 **70%** problémamentes*
  - *hiteláll. szerint 80 **65%** problémamentes*
- **Nagyvállalkozás:**
  - *létszám szerint 89 **80%** problémamentes*
  - *hiteláll. szerint 93 **85%** problémamentes*
- **0.3 - 0.5 **1-2%** a végső veszteség**

Hitelezés: Lakosság Mo.

- **2.7%** rendezés utáni maradvány
- **100 milliárd ft** **9000 milliárd ft**
- **20 ezer háztartás** **1 millió felett BAR**
- **Késedelem:**
  - *átlag 49 nap EU*
  - *átlag 43 nap Mo*

Statika 1

- **Alapérték - dinamikus tényező - biztonsági tényező**
- **Állandó teher- esetleges teher - hasznos teher /lépcső gyalogos/**
- **Meteorológiai /hó, szél/**
- **Rendkívüli /üzemzavar, földrengés/**
- **Egyéb /por, jég/**

Statika 2

- **Biztonsági tényező, túllépési valószínűség**
- **Alapeset 5%-os szint**
- **Különleges eset 1%-os szint**
- **Gazdaságossági mérlegelés**
  - *római kor*
  - *jelen kor*

Statika 3

- Tribün, könyvtár 500 kg/m^2
- Tanterem 300 kg/m^2
- Iroda 200 kg/m^2
- Bauxitbeton – víz
- Azbeszt – rákkeltő hatás
- Szubjektív elemek
- Bonyolultság: űrrepülőgép - gépkocsi

Meteorológia 1

- **Vámos Tibor véleménye**
- **Előrejelzés:**
  - *hidegfront 10 – 12 óra*
  - *zivatarerősség 1 – 2 óra*
- **Bp. 2006 aug. 20 szélerősség**
  - *belváros 126 km/óra*
  - *Lágymányos 123 km/óra*
  - *Bp. Szentlőrinc 82 km/óra*
- **Időjárás: 1956 okt. 23 választások**

Meteorológia 2

- **Csapadékvalószínűség becslése**
  - *Leghasználhatóbb: nyári zivatar gyenge front*
  - *Kicsi információtartalom: erős front*
- **90 % os szintű konfidencia-intervallum**
- **Teljesülés:**
  - *90-95 % rövid táv jól becsülhető*
  - *55-65 % hosszú táv nehezen becsülhető*
- **Filozofikus közelítés: Káoszelmélet, Determináció, Heiselberg**

Igazságszolgáltatás

- **In dubio pro reo – In dubio mitius**
- **Elmélet – gyakorlat**
- **Utólagos elemzés**
- **Koncepciós perek, prejudíciium**
- **Közvélemény**
- **Szakértői vélemény**

Összegzés

- **Szubjektív minősítés**
  - *Biometria jeles*
  - *Agrárium jó*
  - *MéRNÖKI tudományok /statika/ jó*
  - *Közgazdaságtudományok közepes*
  - *Jogalk. elégséges Jogtud. közepes*
  - *Meteorológia ?*
- **Tanulás, szinergia**